

**UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP
FACULTY OF LAW**

**STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL**

YEAR 2019, ISSUE NUMBER 7

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF LAW

ISSN 2545-4021

STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL

ISSUE 7

VOLUME VII

YEAR 2019

**STUDENT'S SOCIAL SCIENCE JOURNAL
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELCHEV – STIP**

**Year 2019, Issue Number 7
ISSN 2545-4021**

Publisher:

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Editorial Board

prof. Blažo Boev, Ph.D
prof. Liljana Gudeva – Koleva, Ph.D
Risto Kostrunanov, LL.M
prof. Jovan Ananiev, Ph.D
Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph.D

International Editorial Board

Ivan Ilic

Faculty of Law, University in Nis, Serbia

Agim Nuhii

Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia

Dunja Duić

Faculty of Law in Osijek, Croatia

Olga Koshevaliska

Associate professor at the Faculty of Law
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Elena Maksimova

Assistant professor at Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Ana Nikodinovska Krstevska

Assistant professor at Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Olga Sidenko

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,
Lecturer at Voronezh State University, Russia

Dimitar Apasiev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Andon Majhoshev

Associate professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Darya Scheglova,

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,
Lecturer at Voronezh State University, Russia

Boryana Aleksandrova

Sofia University "St. Kliment Ohridski", Bulgaria;
Faculty of Law, Department for International Law and International Relations, Bulgaria

Giorgia Bevilacqua

National Research Council, Institute for Research on Innovation and Services for
Development “, Italy

Nives Mazur Kumrić

Faculty of Law, University of Liège, Belgium

Iskren Ivanov

Senior Lecturer at Sofia University "St. Kliment Ohridski"

Editorial Staff

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D
Ass. Prof. Elena Maksimova, Ph. D
Irena Mancheva, student

Editor in chief

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D

Language editor

Vesna Ristova
(Macedonian language)

Technical editor

Slave Dimitrov

Address of the Editorial office

University Goce Delcev – Stip
Faculty of Law
ul."Krste Misirkov" 10-A PO.BOX 201
PO. Box 201, 2000 Stip
Republic of Macedonia

СОДРЖИНА

АНАСТАСОВА Весна

Формални механизми за контрола и примена на меѓународните стандарди на трудот 3

ДИМЕСКА Наташа

Протоколи на интервјуирање на социјалниот работник на дете - жртва на полов напад 11

ДОНЕВА Наташа

Меѓународно воено /хуманитарно право 29

ЃЕНОВСКА Анкица

Демократските капацитети и структурната поставеност на советите на општините во источно-плански регион 41

INFANTE Paria

Riflessioni sul principio dell'immunità giurisdizionale delle organizzazioni internazionali a seguito della sentenza "Jam et al. V. International finance corporation" della corte suprema degli stati uniti.
..... 69

КОЦЕВА Анастасија

Истанбулската Конвенција – за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство 75

МИЛЕВ Благој

Пренос на ризикот од случајно пропаѓање или оштетување на предметот кај договорот за продажба..... 85

МИЛИНКОВИЌ Мартин

Право на правично судење 95

МИТЕВСКИ Андреј

Историски развој на затворскиот систем во САД 103

НЕДЕВ Иван

Кривично дело - силување..... 111

ПЕТКОВСКА Сања

Одговорност за материјални недостатоци на предметот на продажбата во договорот за продажба..... 121

СИМОНОВ Александар

Анализа на Шмитовата концепција „пријател и непријател“ и нејзина примена во меѓудржавните односи 129

ТРАЈКОВСКА АНЧЕВСКА Жаклина

ДИМЕСКА Наташа

Фактори кои влијаат на квалитетот на живот и социјалната инклузија и нивно различно дефинирање..... 137

**ИСТАНБУЛСКАТА КОНВЕНЦИЈА – ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И БОРБА ПРОТИВ
НАСИЛСТВОТО ВРЗ ЖЕНИТЕ И ДОМАШНОТО НАСИЛСТВО**

Апстракт: Не ретко умееме да слушаме „приказни“ за случаи на насилни „пресметки“ во кои често позицијата на жртви им припаѓа на девојки или жени. Најчесто овој феномен е подеднакво едноставен колку што е и комплициран. Она што можеме реално да го увидиме кога се работи за насилството воопшто, а особено за насилството во семејството, домаќинството, и она што благодарение на нашите, најчесто, прерани заклучоци го заклучуваме, се навистина различни работи. Различни затоа што општеството со своите чинители успеале да истривијализираат нешто што секој учебник, памфлет и научен труд го дефинира како негативна општествена појава. Секој систем, па и најидеалниот, на еден или на друг начин затаил во превенцијата на семејното насилство и насилството врз жените, па затоа како општество правиме напори на создавање на ефективни механизми за унапредување на превенцијата, прогон и санкционирање на сторителите и заштита и помош на жртвите. Сè уште не постои тој механизам кој „без грешка“ ќе ни помогне да ја потиснеме оваа појава. (Делумно затоа што менталитетните predispositions, личните ставови и општествените (не)прилики играат голема улога). Сепак, нешто што може да послужи како „фер“ механизам сега за сега е Истанбулската конвенција.

Клучни зборови: *општество, појава, превенција, санкционирање, правен акт*

**THE ISTANBUL CONVENTION – ABOUT THE PREVENTION AND THE
COMBAT AGAINST VIOLENCE TOWARDS WOMEN AND DOMESTIC
VIOLENCE**

Abstract: Often we can hear "stories" about cases of violent "calculations" in which often the position of victims belongs to girls or women. Most often because this phenomenon is as simple as it is complicated. What we can realistically see when it comes to violence in general, and especially about violence in the family, the household, and what, thanks to our, often premature conclusions are really different things. Different because the society with its stakeholders managed to trivialize something that each textbook, pamphlet and scientific paper defines as a negative social phenomenon. Each system, even the most ideal one, in one way or another, was in the prevention of domestic violence and violence against women, and as a society, we are making efforts to create effective mechanisms for improving the prevention, prosecution and sanctioning of perpetrators and protection and assistance victims. There is still no mechanism that "without error" will help us suppress this phenomenon. (Partly because of mental predispositions, personal attitudes and social (un) opportunities play a major role). However, something that can serve as a "fair" mechanism for now is the Istanbul Convention.

Keywords: *society, appearance (phenomenon), prevention, sanctioning, legal act*

ВОВЕД

Зошто оваа Конвенција?

- Една од три жени во Европската Унија била жртва на физичко и/или сексуално насилство сметано од 15 годишна возраст;
- Една од 20 жени била силувана;
- Повеќе од половина жени (55%) искусиле сексуално вознемирување;
- Една од три жени искусила психолошко насилно однесување од страна на партнерот;
- Една од три жени искусила физичко или сексуално насилство од страна на возрасен за време на детство. (Directorate-General for Justice and Consumers, 2016)

Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилство врз жените и домашно насилство, популарно нарекувана Истанбулска конвенција е меѓународен документ со досега најсеопфатни законски решенија и политики за заштита од насилство врз жените. Конвенцијата досега е потпишана од 29 земји членки на Советот на Европа, а ратификувана од 14, Република Македонија оваа конвенција ја потпиша на 8.7.2011 година без резерви, а беа потребни неколку години за да истата биде ратификувана, што конечно и се случи на 22 декември 2018 година. Оваа Конвенција е од големо значење, бидејќи конечно упатува на фактот дека насилството врз жените во голема мера е родово базирано насилство, а прави дистинкција помеѓу поимите род, семејно насилство, домашно насилство и родово базирано насилство. Повеќе во: (САНВИО, 2011). „За државите коишто ја ратификувале оваа Конвенција се предвидуваат низа обврски во смисла на целосно третирање на сите облици на насилство врз жената и преземање на сите соодветни мерки за заштита на жртвите и казнување на сторителите. Притоа, правата на жртвата треба да се во центарот на сите мерки кои се спроведуваат по пат на ефективна соработка и координација со сите надлежни органи, институции и организации“ (Кон ратификација на Истанбулската конв. , 2014). Услов за стапување на сила на оваа Конвенција е да постои ратификација до 10 држави од кои 8 – членки на Советот на Европа. Со стапувањето во сила кое се случи на 1 август 2014, државите се обврзуваат да ги применат сите одредби од Конвенцијата (освен доколку не постојат резерви) и да се борат за унапредување на состојбата на жените во општеството. Да се надеваме дека процесот на толкување и имплементирање на одредбите нема да затаи, со оглед на тоа дека моменталните механизми за превенција, прогон и заштита кои ги имаме во домашното законодавство не даваат позитивни резултати.

Кон Истанбулската конвенција

Конвенцијата е составена од неколку дела, првиот дел се однесува на Превенцијата и го опфаќа следново. Во однос на државите – членки на Конвенцијата, превенцијата значи Владите се согласуваат да бидат обврзани со барањата на Конвенцијата да го сторат следново: тренираат професионалци за контакт и комуникација со жртвите; редовно воспоставување на кампањи за подигање на свеста против насилството; преземат конкретни чекори за вклучување на поимите како „родова еднаквост“ и ненасилно разрешување на конфликтите во меѓусебните односи, во наставните програми; воспоставување на соодветни програми за третман на сторителите

на насилство врз девојки и жени и сторителите на сексуални деликти; воспоставување на блиски професионални односи со невладините организации, вклучување на медиумите и на приватниот сектор во насока на кршење на родовите стереотипи и промоција на меѓусебно почитување. Сепак, превенирањето на насилството врз жените и домашното насилство не треба да биде оставено само на државата – членка. Конвенцијата, меѓу другото, ги повикува сите чинители во општеството, а особено момчињата и мажите, да помогнат во искоренување насилството спрема жените и семејното насилство. Насилството врз жените е продорно затоа што сè уште постојат мизогини ставови во однос на жените. Вториот дел од Конвенцијата се однесува на Заштита на жртвите, односно, на кој начин Конвенцијата ја зајакнува заштитата на жртвите? Кога превентивните мерки ќе се покажат како нефункционални и кога се случиле насилни инциденти, многу е важно на жртвите и на сведоците на насилството да им се овозможи соодветна заштита и поддршка. Повеќе: (Мирчева & Чачева, 2013) Ова значи, интервенција на полицијата и заштита, како и специјална поддршка од страна на шелтер центри, sos – линии за заштита од насилство итн. Но исто така, значи и дека социјалните сервиси, центрите за социјална работа ги разбираат реалните проблеми и грижи на жртвите на семејно насилство и жените жртви на насилство, и им нудат соодветна поддршка за повторна „реизградба“ на нивните животи. Примери за сет на механизми чие воспоставување го бара Конвенцијата се: Право полицијата да го отстрани сторителот на насилството од неговиот или нејзиниот дом – во ситуации на крајна опасност, полицијата треба да биде во состојба да ѝ овозможи заштита на жртвата. Во многу случаи ова значи да му се даде наредба на сторителот на насилството да го напушти својот дом и да остане надвор од него (за да не воспостави контакт со жртвата) некое време; Пристап до адекватни информации – по преживување на актот или актите на насилство, жртвите вообичаено се трауматизирани и имаат потреба од лесен пристап до јасни и точни информации за тоа што можат да преземат, на јазик кој го разбираат; Отворање на лесно достапни шелтер центри во доволен број и соодветна географска поставеност на истите – жртвите имаат различен општествен бекграунд. На пример, жените од руралните средини или жените кои имаат специфични или посебни потреби треба да имаат еднаков пристап до шелтер центрите како и жените од поголемите градови. Ваквата мерка треба сериозно да се имплементира во пракса и во Република Македонија, бидејќи ова претставува недостаток и на Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилство. Воспоставување на 24/7 достапни телефонски SOS бесплатни линии – на овој начин специјализираните лица кои ќе бидат вработени на ваквите места соодветно ќе ги упатат жртвите како да побараат помош. Од големо значење се бидејќи би им нуделе на жртвите професионално мислење во моментот и би ги упатиле кон заштитна средина; Воспоставување на лесно достапни кризни центри за жртви на сексуално насилство – овие центри треба да овозможат итна медицинска помош, советување, советување против трауми и форензичка лабораторија за собирање на доказен материјал. Реалноста и во Европа покажува дека ваквите кризни центри се многу ретки. Затоа е од големо значење овие сервиси да бидат широко распространети. Во делот посветен на Прогон на сторителите на делата на насилство против девојки и жени и домашно насилство Конвенцијата начелно го определува следново. Конвенцијата ги дефинира и инкриминира различните форми на насилство врз жените и домашното насилство. Ова е голем чекор напред на ова поле. За да ефективно се спроведе во пракса, државите – членки се задолжени да инкриминираат нови поведенија кои претходно можеби не биле воведени како кривични дела во нивното национално кривично законодавство. Конвенцијата алудира на: психолошко и физичко насилство, сексуално насилство и силување, демнење, осакатување на женските гениталии, присилно склучување на брак, присилен абортус и присилна стерилизација. Дополнително,

државите – членки треба да обзнанат дека културата, традицијата или т.н. „обичаи“ нема да се сметаат како оправдување на било кое од сите погоре наведени дејствија. Кога овие поведенија ќе го најдат своето место во националниот правен систем, нема да постои причина да не се пристапи кон прогон на некој од сторителите на ваквите дела. Државите – членки треба да преземат сет на мерки кои ќе гарантираат ефективна истрага секогаш кога ќе постои основано сомнение дека е сторено дело на насилство врз жени или семејно насилство. Ова значи дека органите на прогон ќе мораат да одговорат на повиците за помош и пријавите, да соберат докази и да го минимизираат ризикот за идно насилно постапување спрема жртвата сè со цел нејзина адекватна заштита. Дополнително, (нешто што е предвидено како такво и во нашето веќе постоечко законодавство) државите – членки се обврзуваат да ги водат постапките на начин на кој на жртвата ѝ се почитувани сите права и се избегнува потенцијалната секундарна виктимизација. Нешто што нашето кривично право не го познава е инкриминацијата на демнењето, имено во конвенцијата член. 34 е посветен на тоа и предвидува дека демнење претставува умислено однесување на продолжено заканувачко однесување насочено кон друга личност, предизвикувајќи тој или таа да чувствуваат страв за својата безбедност. Заканувачкото однесување може да се состои од подолготрајно (продолжено) следење на друга личност, впуштање во несакана комуникација со другата личност или давање до знаење на другата личност дека тој или таа е следен/а. Ова вклучува, физички одење позади жртвата, појавување на нејзиното или неговото работно место, спортски или образовни установи кои тој/таа ги посетува, како и следење на жртвата и во „виртуелниот свет“ (форуми за допишување, четување, социјални мрежи, итн.). Вклучувањето во непосакувана комуникација подразбира извршување на било каков активен контакт со жртвата преку било која форма на комуникација, вклучувајќи ги и модерните комуникациски технологии. Дополнително, заканувачкото однесување може да вклучи различни однесувања како вандализам врз имотот на другото лице, оставање на суптилни траги во личните предмети на лицето, ширење на лажни информации за др. лице онлајн итн. Во поимникот на веќе погоре споменатиот Закон за превенција, спречување и заштита од семејно насилство во РМ, на многу сличен начин е дефинирано демнењето, но тоа во законодавството на Република Македонија не е предвидено како кривично дело! Повеќе во: (Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, 2011, p. 32). Во делот на сексуалното насилство и силувањето, имаме еден поинаков и поеволуиран пристап во третирањето на оваа материја. Членот 36 е посветен на тоа, насловен како сексуално насилство, вклучително и силување. Параграфот бр. 1 ги покрива сите видови на сексуални акти сторени врз друга особа без нејзина или негова согласност, ваквите акти/дејствувања се сторени умислено. Интерпретацијата на зборот умислено или намерно, кој во оригиналот на конвенцијата е “intentionally” е оставена на домашните законодавства, но барањето за намерното постапување се однесува на сите елементи на делото. Точ. (а) се однесува на вагинална, анална или орална пенетрација на телото на друго лице, за која пенетрација другото лице не дало согласност. Пенетрацијата може да биде сторена со дел од телото или предмет. Со определувањето, пенетрацијата да биде од сексуална природа, создавачите на нацрт-верзијата се обиделе да ги истакнат границите на оваа одредба и да избегнат проблеми во толкувањето на одредбата. Терминот „сексуална природа“ објаснува дека актот треба да има сексуална конотација, а не се однесува на акти кои немаат таква конотација или позадина. Точка (б) ги опфаќа сите акти од сексуална природа без дадена дозвола од страна на другата страна (без пенетрација). Притоа, во споредба со нашето законодавство конкретно со бититето на кривичното дело силување предвидено во член. 186 од КЗ се среќаваме со нејаснотии. Имено, нашето законодавство не дефинира што сè се подразбира под друго полово дејствие, па оралната

и аналната пенетрација во пракса се третираат како друго полово дејствие, а за тоа законодавецот предвидел и пониски казни. Кога ваквите се третираат на тој начин добиваме исход кој значи обљубата т.е. присилата на обљуба се перцепира многу еднодимензионално и застарено. Не смее да се дозволи актите кои Конвенцијата ги третира како силување, во нашиот систем да проаѓаат како други полови дејствија – што значи и помали казни за сторителите. Дополнително, треба да се даде предност на согласноста односно несогласноста за полово општење – во прв план како одлучувачки критериум, а присилата на „обљуба“ да се смести во втор план, како што се наведува во пресудата од ЕСЧП. Повеќе: (M.C. v. Bulgaria, 2003)¹. Точка (в) ги опфаќа ситуациите кога жртвата е приморана (без нејзина согласност) да врши или да се впушти во акти од сексуална природа со сторителот на делото или со трето лице. Во врските во кои е присутно малтретирање, жртвите многу често се приморувани да стапат во сексуален контакт со лице кои насилникот/сторителот на делото ќе го одбере. Целта на точка (в) е да ги опфати сите животни сценарија во кои сторителот на делото на насилство не е и фактички извршител на сексуалниот акт (поттикнувач?), туку оној кој ја присилува жртвата да стапи во сексуална активност со трето лице. Бидејќи ваквото постапување има поврзаност со поимот на „умислено постапување“, истото мора да биде инкриминирано (Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, 2011, стр. 33). Член 37 го предвидува присилното склучување на брак. Некои жртви на ова дело се принудувани да склучат брак во државата во која живеат, но многу други се принудени тоа да го сторат во друга држава. Истото е предвидено во параграфите 1 и 2 од овој член и затоа создавачите на нацрт-документот сметале дека е потребно да се инкриминира, како приморувачето да се склучи брак, така и наамувањето на жртвата во друга држава за присилно да стапи во брак. Првиот параграф се однесува на принудување на дете или на возрастна лице, психички или физички, а вториот на наамување за заминување во странство и тамошно стапување во брак, повторно присилно. Осакатување на женските гениталии е предвидено во член 38, им се налага на државите-членки да го предвидат во законодавството како кривично дело, а е специфично за одредени региони во светот, најчесто под религиозни влијанија. Присилен абортус и присилна стерилизација, чл. 30 од САНВИО, државите треба да ги преземат сите потребни мерки за инкриминирање на овие акти. Овој член ги определува како кривични дела определните акти кои се однесуваат на женскиот репродуктивен систем. Овој член, практично се судира со принципот на родова неутралност од кривичниот дел на Конвенцијата. Доаѓаме до чл. 40 определен како Сексуално вознемирување, кое во нашето законодавство е забрането со Законот за работни односи и со Законот за спречување и заштита од дискриминација и истото се третира како дискриминаторско постапување поради полот на жртвата. Тука се активира граѓанскиот систем на заштита (парница). Најчесто погодени се жените но за жал истите често не се ни свесни дека се жртва на сексуално вознемирување. За тоа говори податокот дека досега не постои ниту еден пријавен предмет до надлежните органи ниту пак е поведена постапка за заштита кога постои понижувачко постапување кои го нарушува достоинството. Конвенцијата, определува дека државите членки треба

---

¹ Малолетната М.Ц. била силувана од страна на двајца мажи кои ги познавала и со кои доброволно излегла. Јавниот обвинител ја прекинал постапката со образложение дека не постојат доволно докази дека малолетната девојка давала отпор за време на силувањето и дека сторителите на делото примениле сила. Според бугарската судска пракса недостатокот на пружање отпор (физички) укажува на доброволен сексуален однос, па соодветно на тоа не постои кривично дело силување. Апликантката поднела тужба укажувајќи на фактот дека Република Бугарија во конкретниот случај сторила повреда на членовите 3 и 8 од ЕКЧП.

да определат кривични или „други“ санкции за сексуалното вознемирување, а со тоа се остава на засегнатите страни, самостојно да одлучат какви последици ќе има по сторителото на конкретното однесување. Иако, генерално попреферирано е да се подведе под кривично правна заштита, сепак некои држави тоа го сместуваат во граѓанскиот систем на заштита или пак во системот кој ги уредува работните односи. Државите можат да предвидат кривични, административни или граѓански санкции, потенцирајќи дека не треба да остане несанкционирано ваквото однесување. Хрватска тоа го има сторено внесувајќи го како кривично дело во Кривичниот законик, уредено е во чл. 156 како било кој вербален, невербален или физички контакт, кој не треба да биде посакуван од жртвата и кој треба да има сексуалната конотација и кај жртвата да предизвика нарушување на достоинството, создавајќи страв, како и непријателска, понижувачка или навредувачка атмосфера (Criminal Code, 2011). Сексуалното вознемирување е „повеќеслојно“. Вклучува три главни форми на однесување: вербално, невербално и физичко однесување насочено кон жртвата. Вербалното однесување се однесува на искажување на зборови или звуци од страна на сторителот, како шеги, прашања, забележувања, и може да биде изразено преку зборување и пишано. Невербалното однесување на сексуално вознемирување, ги „покрива“ сите изрази на комуникација кои ги манифестира сторителот, кои не се искажување на зборови или испуштање на звуци (на пример свиркање), како на пример експресији на лицето, гестикации и симболи. Физичкото постапување се однесува на постапување кое има во себе сексуална конотација, и може да инволвира и ситуации во кои се случува контакт со телото на жртвата. Потребно е да се нагласи, дека ниту едно од овие однесувања не треба да биде посакувано од страна на жртвата, ваквите однесувања треба да бидат „навалени“ од страна на вознемирувачот. Дополнително, ваквите однесувања треба да имаат за цел или да го погодуваат достоинството на жртвата. Ова е случај кога ваквите однесувања предизвикуваат непријатна, непријателска, понижувачка или навредувачка средина. Конвенцијата има за цел да предвиди еден вид на „шема на однесувања“ чии индивидуални елементи, разгледувани изолирано, не секогаш би резултирале со санкции. Членот 41, насловен како помагање или поттикнување и обид предвидува дека државите – членки треба да ги преземат неопходните легислативни или друг вид на мерки за да ги предвидат како повреди на правото, кога се сторени намерно (со умисла), помагањето или поттикнувањето во сторувањето на делата воспоставени во согласност со членовите 33, 34, 35, 36, 37, 38 и 39 од Конвенцијата. Карактеристично е што конвенцијата го забранува задолжителното алтернативно решавање на споровите, вклучувајќи медијација и помирување, во врска со сите форми на насилство предвидени со оваа Конвенција. Исто така, Конвенцијата се базира на премисата дека ниту една организација или институција не може да се справи со проблемот на семејното насилство и родово базираното насилство сама. Соодветена реакција за разрешување на овој проблем е потребна од повеќе страни. А ргоро ова, Конвенцијата бара од државите – членки да имплементираат сеопфатни и координирани политики вклучувајќи ги владините агенции, невладините организации, како и националните, регионаните и локалните тела. Целта на овој пристап е, дека политиките за превенција и борба против насилството врз жените и семејното насилство треба да се извршуваат на сите владини нивоа и од страна на сите релевантни организации и институции. Ова, на пример, може да биде остварено со создавање на национални стратегии (но не како оние кои ги имавме досега), во кои на конкретен начин ќе бидат опишани улогите кои секоја една агенција ги има и задачите кои треба да ги изврши на тоа поле. Искуството од државите кои веќе имаат во пракса воспоставено ваков систем на работа, покажува дека, резултатите на ова поле се подобруваат кога органите на прогон, правосудните органи, невладините организации, органите за заштита на правата на децата и други релевантни институции,

„ги здружуваат силите“ во определен конкретен случај. Системот за мониторинг кој го предидува Истанбулската конвенција се состои од два столба, Член 66 (CAHVIO, 2011). Целта на системот е да се подобри имплементацијата на Истанбулската конвенција од страна на државите – членки и се состои од две самостојни тела кои сепак имаат меѓусебна интеракција: Независно експертско тело, Група на експерти за акција против насилството врз жените и семејното насилство (the Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence – GREVIO), кое брои 10 члена и дополнително ќе биде проширено на 15 члена со 25-тата ратификација на Конвенцијата; и Политичко тело, Комитет на членките, и се состои од претставници на државите – членки на Истанбулската конвенција. Истанбулската конвенција, исто така, познава два типа на процедури за мониторинг: мониторинг земја по земја и процедура на специјална истрага. Процедурата за евалуација „земја по земја“ чл. 67 (CAHVIO, 2011) започнува со првото оценување, а потоа следуваат евалуационите рунди. Во овој контекст, GREVIO ги цени информациите поднесени од страна на Страните (државите-членки) како одговори на прашалниците или на било кое друго барање за поднесување на информации, земајќи ги во предвид информациите добиени од страна на релевантните тела на Советот на Европа, институции етаблирани под закрила на други меѓународни инструменти (како Комитетот на ОН за Елиминација на Дискриминацијата врз Жените), невладини организации и национални институции за човекови права. Ако прибраните информации не се доволни, GREVIO може да организира посети на држави. Потоа следи фазата на дијалог со компетентните тела и GREVIO ги усвојува финалните извештаи и заклучоци, истите ги испраќа до засегнатите Страни и до Комитетот. Извештаите и заклучоците се јавни, од моментот на нивното усвојување, заедно со коментарите на засегнатите Страни. Комитетот, може врз основа на извештаите и заклучоците, да усвои специјални препораки кои се однесуваат на мерките кои треба да бидат преземени за да се имплементираат заклучоците на GREVIO. Процедурата на Специјална истрага може да биде иницирана од страна на GREVIO кога постојат веродостојни информации кои алудираат на тоа дека е потребна активност за да се спречат сериозни, масивни или постојани „шеми“ на било кои акти на насилство содржани во Конвенцијата. Во таков случај, GREVIO може да побара итно поднесување на специјален извештај од Страната која е во прашање. GREVIO може да назначи еден или повеќе свои членови за да извршат истрага и за тоа да се изјаснат. Кога е побарано и кога постои дозвола од засегнатата Страна, истрагата може да вклучи и посета на засегнатата држава-членка. По испитувањето направено од страна на GREVIO, резултатите од истрагата се пренесуваат до засегнатата Страна и, кога ќе е соодветно, до Комитетот на државите – членки и до Комитетот на министри на Советот на Европа, заедно со најразлични коментари доколку ги има и препораки. Една нова иновација чл. 70 (CAHVIO, 2011) која се внесува со Истанбулската конвенција, е обврската која постои за Страните да ги поканат своите национални парламенти да се вклучат во процесот на мониторирање и до нив да бидат доставувани извештаите направени од страна на GREVIO. Слично и по првпат, Истанбулската конвенција предвидува навистина важна улога за Парламентарното собрание на Советот на Европа, на кое му се овозможува да презема акции за имплементација на Конвенцијата и тоа во редовни интервали. Првите 10 член(к)и на GREVIO беа избрани од Комитетот на државите-членки на нивната прва средба, на 4ти мај 2015. Член(к)ите на GREVIO заседаваа за првпат на 21-23 септември 2015. Постапката за евалуација беше иницирана во март 2016 година кога GREVIO го усвои својот прв прашалник и го испрати на првите договорни Страни на Конвенцијата, за да истите бидат подложени на првото испитување (првата процедура на евалуација).

ЗАКЛУЧОК

Каде лежи проблемот? Мое лично мислење е дека ќе треба да поминат години и години за ние како општество, како глоблано така и локално, да се ослободиме од стереотипите кои за жал сме ги изградиле во текот на животот. Секако, дека некои од ваквите акти на еден дури перфекционистички начин допираат до горливиот проблем и можеби тоа е почеток за општеството да биде ослободено од предрасуди, а кампањите од празни флоскули. Но, главно, дејствувањето треба да биде насочено кон примена на ваквите механизми во реалниот живот (доколку истите се реално применливи, се разбира). Генерален став на општеството е дека не треба да постои никаква толеранција спрема било кој облик на насилство, а сепак неофицијалните статистики покажуваат пораст на насилството. За да ги намалиме бројките на пријавени (и непријавени) случаи на насилство, треба да ја погодиме с`ржта на проблемот. Преку образовниот процес да не дозволиме да не дојде до градење на предрасуди кај младите необликувани умови, од кои практично зависат и идните трендови на зголемување/намалување на семејното насилство. Што се однесува до казнената политика на државата, потребни се механизми за кои и во пракса ќе манифестираат нулта толеранција спрема насилството. Заострени санкции спрема сторителите и соодветните заштитни механизми за жртвите, избегнување на секундарната виктимизација и пружање неопходна помош на жртвите. Чистата ретрибутивна правда низ историјата не се покажала како многу ефикасна, па затоа ресторативниот пристап (за кој во нашето казнено законодавство постои добра законска основа) е она што му доликува на едно демократско општество. Системот воопшто, па и системот на казнена правда конкретно, неопходно мора да воспостави една родово сензибилна основа која би била стартна точка за постигнување на поголема еднаквост помеѓу половите, прифаќањето на родовата сензитивност и ослободување од традиционалните идеи за родовите улоги. Сè во насока на оживотворување на Истанбулската конвенција. Зголемувањето на општата свест неминовно би водела до ослободување од конзервативните идеи и доживување „како свои“ на нормите кои го осудуваат семејното и родово заснованото насилство. Бидејќи, ниту една општествена консталација не го оправдува присуството на насилството, и не постојат доволно аргументи (никогаш не ни постоеле) кои го тврдат спротивното. А игнорантноста кон определен проблем е нешто најлошо што може да му се случи на едно општество.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Directorate-General for Justice and Consumers. (2016). Istanbul Convention: Combatting Violence Against Women. Directorate-General for Justice and Consumers;
- Council of Europe, Ad Hoc Committee on preventing and combating violence against women (CAHVIO). Strasbourg: Council of Europe, 2011;
- Council of Europe. (2011). Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Istanbul: COE;
- M.C. v. Bulgaria, (39272/98) (Европски суд за човекови права декември 4, 2003);
- Parliament, T. C, Croatia (2011, October 26). Criminal Code. Zagreb;
- M.B. (2014, јули 30). Академик. Пристапено: февруари 25, 2019, од Академик: <http://www.akademik.mk/kon-potrebata-za-ratifikatsija-na-istanbulskata-konventsija/>;

Мирчева, С., & Чачева, В. (2013). „Итни мерки за заштита на жртвите на домашно насилство: Истанбулска конвенција“. Македонска ревија за Казнено право и Криминологија (бр. 1), 31-51.